Ålands landskapsregering

Asiakirjan nimi	Kirjeen nro
LAUSUNTO	325 Rk1a
Asian nro	Päiväys
ÅLR 2025/6891	28.10.2025

Viite
HE 145/2025 vp

Eduskunnan talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

Yhteyshenkilö
Lakimies Camilla Hägglund-Palmqvist

Asia

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta sekä turvavarastolain muuttamisesta, HE 145/2025 vp

Lausuntopyyntö
Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle varattiin mahdollisuus lausunnon antamiseen hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta sekä turvavarastolain muuttamisesta, HE 145/2025 vp.

Maakunnan hallitus antoi hallituksen esitysluonnoksesta lausunnon ÅLR 2025/4390 työ- ja elinkeinoministeriölle 13.8.2025.

Tausta
Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta. Lisäksi huoltovarmuuden turvaamisesta annettu laki vuodelta 1992 ehdotetaan kumottavaksi ja turvavarastolakia vuodelta 1982 ehdotetaan muutettavaksi.

Esityksellä muutettaisiin Huoltovarmuuskeskus virastoksi, minkä katsotaan vastaavan paremmin muuttuneesta turvallisuuspoliittisesta tilanteesta johtuviin vaatimuksiin ja selkeyttävän Huoltovarmuuskeskuksen viranomaisasemaa. Ehdotuksen mukaan Huoltovarmuuskeskuksen tehtävät täsmennettäisiin lain tasolla perustuslain vaatimusten täyttämiseksi, Huoltovarmuuskeskuksen hallintomalli sopeutettaisiin valtion virastomalliin ja Huoltovarmuuskeskuksen työntekijöiden työsuhteet muuttuisivat työsopimussuhteista virkasopimussuhteiksi.

Huoltovarmuus kuuluisi jatkossakin kunkin ministeriön vastuulle sen omalla hallinnonalallaan, kun taas Huoltovarmuuskeskus tukisi niitä tässä työssä, jota työ- ja elinkeinoministeriö koordinoisi. Lisäksi ehdotetaan perustettavaksi poikkihallinnollinen

ohjausryhmä, jonka olisi tarkoitus tiivistää yhteistyötä ja lisätä ministeriöiden vaikutusvaltaa keskuksen toimintaan. Rahoitus turvattaisiin valtion varoilla ja rahastoon kerättävillä huoltovarmuusmaksuilla. Valtion varmuusvarastoja koskevia sääntöjä täsmennettäisiin, ja uusia tuotanto- ja suorituskykyvarauksia otettaisiin käyttöön. Sektorit, poolit ja Huoltovarmuusneuvosto jatkaisivat ja kehittäisivät tärkeää viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen välistä yhteistyötä.

Maakunnan hallituksen lausunto
Maakunnan hallitus yhtyy Ahvenanmaan asemaa koskevaan kuvaukseen, mutta huomauttaa, että yhteistyövaltuuskunnasta (samrådsdelegation) käytetään ruotsiksi virheellisesti nimitystä samverkansdelegation toiseksi viimeisen kappaleen lopussa.

Ahvenanmaan maakunnan hallitus kannattaa huoltovarmuuden toteuttamiseksi esitettyjä lähtökohtia. Ahvenanmaan erityiset olosuhteet ja tarpeet tulee ottaa erityisesti huomioon huoltovarmuuden tavoitteita määritettäessä.
Ahvenanmaan maakunnan hallitus haluaa tuoda esiin seuraavia huoltovarmuuden tavoitteita koskevia erityisiä näkökulmia, jotka ovat Ahvenanmaan kannalta olennaisia.

Ahvenanmaan omaleimaiset olosuhteet asettavat erityisiä vaatimuksia huoltovarmuudelle. Ahvenanmaan kunta- ja maakuntarakenne ja toimivallan jako valtakunnan kanssa eroavat olennaisesti kansallisesta mallista. Hyvinvointialueiden perustaminen valtakuntaan on entisestään vahvistanut eroja, minkä takia hyvinvointialueisiin perustuvaa järjestelmää ei voida soveltaa Ahvenanmaalla. Siksi toimivan huoltovarmuuden turvaaminen edellyttää erityistä Ahvenanmaan menettelyä, jossa on omat rakenteensa, resurssinsa ja käytänteensä, joita kehitetään valtakunnan järjestelmien rinnalla, mutta niistä riippumatta.

Ahvenanmaa on maantieteellisen sijaintinsa takia kriittisesti riippuvainen toimivista tavaroiden, polttoaineiden ja ihmisten merikuljetuksista, ja tällä riippuvuudella on merkitystä sekä Ahvenanmaan että valtakunnan kannalta. Kuljetusketjujen mahdollisilla häiriöillä voi olla vakavia seurauksia, mistä syystä kuljetusten jatkuvuus on asetettava etusijalle. Ahvenanmaan demilitarisointi ja Suomen Nato-jäsenyys korostavat sellaisten luotettavien siviilipuolen kuljetusjärjestelmien tarvetta, joilla kyetään ylläpitämään toimeentuloa myös kriisioloissa.

Ruotsin kieli on perusedellytys sille, että Ahvenanmaa kykenisi osallistumaan tehokkaasti kansalliseen valmiustyöhön. Ruotsinkielinen koulutus ja ruotsinkieliset harjoitukset sekä järjestelmien ja tietokoneohjelmien saatavuus molemmilla kansalliskielillä ovat ratkaisevassa asemassa osallisuuden, viestinnän ja toimivuuden varmistamisessa.

Myös Ahvenanmaan saaristo-olosuhteet edellyttävät erityistoimia sellaisten kriisinkestävien järjestelmien luomiseksi, joilla voidaan taata energiahuollon, internetin, viestinnän ja liikenteen toimivuus häiriötilanteissa. Myös maataloudessa tarvitaan

kohdennettuja toimenpiteitä pienimuotoisuuden ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi, mikä on kestävän ja kriisinkestävän elintarvikejärjestelmän perusta.

Yhteenveto

Maakunnan hallitus muistuttaa siitä, että Ahvenanmaan erityiset olosuhteet tulee ottaa huomioon huoltovarmuuden tavoitteita asetettaessa, ja korostaa räätälöityjen toimien tärkeyttä näihin ainutlaatuisiin tarpeisiin vastaamisessa.

Muilta osin maakunnan hallituksella ei ole esityksestä mitään huomautettavaa eikä se myöskään katso esityksessä olevan itsehallintolain tai maakuntalainsäädännön kanssa ristiriidassa olevia säännöksiä.

Maaneuvos Katrin Sjögren

Lakimies Camilla Hägglund-Palmqvist